

## KŘESŤANSKÉ POLITICKÉ STRANY — ANO? NE?

*Jakub S. Trojan*

### JAKUB S. TROJAN: CHRISTIAN POLITICAL PARTIES — YES OR NO?

The author is reconsidering the problem of christian political parties and ,christian, politics. He holds the political life for an unavoidable part of christian responsibility and christian politics and even christian political parties for possible. This, however, is a very delicate matter. The word ,christian' must not be used to designate norms or values which the politician or party is intending to fight for. To say ,christian politics' is to appeal to the norm by which our political engagement is to be judged. This opens the possibility of a broadly open and ecumenically oriented christian politics.

Není něco pohoršlivého na skutečnosti, že v Evropě existují od minulého století politické strany s tímto názvem? Za jakých předpokladů, pokud vůbec, se může politické seskupení odvážit dát si do štítu tak provokativní označení? Snad z půdorysu Starého zákona, v němž přinejmenším v některých oddílech, se usiluje o theokracii, by se ještě dalo argumentovat, že je třeba prosazovat hodnoty, které jsou s tímto ideálem Boží vlády spojeny. Toto stanovisko by bylo možno teologicky navíc podepřít odvoláním na to, že Hospodinova je celá země (Ž 24, 1), on stojí na počátku všech věcí jako Stvořitel a že se tedy jeho stvořitelská vůle má uplatňovat i v politickém životě každé společnosti včera i dnes.

Ani v Novém zákoně nechybí tyto theokratické náběhy. Sama zvěst o přicházejícím Božím království, v jehož světle se má proměnit vše, naše nitro, naše osobní mezilidské vztahy i naše vnější pořádky, nás tlačí k tomu, abychom nevynechali ze zájmu víry politickou oblast. I v ní má křesťanská obec působit jako kvas, jako světlo hořící. Okolnost, že v Ježíšově družině bylo patrně více horlitelů pro změnu politických pořádků,<sup>1</sup> než se na první pohled zdá, že Ježíš působil veřejně, mj. v zápase o správné dodržování soboty, nebál se nazvat společenské zlořády pravým jménem, (odsoudil veřejně vraždu, kterou Herodes spáchal na Janu Křtitelovi), a musel se napařad vyrovnávat s problémem moci — byl mnohými vítán jako král! (o tom svědčí i nápis viny, který mu pověsili na kříž), nás musí vést k závěru,

<sup>1</sup> Známy švýcarský teolog Oscar Cullman: *Der Staat im Neuen Testament*, J. C. B. Mohr, Tübingen, 1956, soudí, že s jistotou lze říci: alespoň jeden z učedníků Ježíšových byl revolucionář (Šimon zélota), pravděpodobně však ještě i další, jako např. Jidáš Iškariotský, a snad i oba bratři Zebedeovi, str. 12.

že i z půdorysu novozákonní zvěsti se nemůžeme k politice obrátit zády. A to samozřejmě znamená, že se nevyhneme otázce, zda je působení politických stran, kteří si dali křesťanskou perspektivu do názvu i do popisu práce, slučitelné s podstatou biblického poselství a naší víry.

Toto naše stanovisko, otevřeně přejně k tomu, co by se dalo nazvat jako křesťanská politika, je podepřeno i dějinnými zkušenostmi. Nemyslím teď jen na to, jak v českých dějinách pochopení zvěsti o přicházejícím Božím království vedlo naše předky k proměnám církevních a společenských pořádků — zde si totiž husitští Boží bojovníci podávali ruce se svými protivníky: rekatolizující ideologie Ferdinanda II. sestavuje obdobně argumenty Bible i zkušenosti tradice v církevní ideologii.<sup>2</sup> Myslím i na velkolepý pokus K. Bartha v jeho spise o obci křesťanů a obci občanské.<sup>3</sup> V něm sice zapovídá jmenovitou křesťanskou politiku, kterou by si dala do štítu křesťanská komunita, — můžeme v tom tudíž spatřovat jasné Barthovo Ne! k našemu tématu. Nicméně z christologického středu svých úvah je přesvědčen, že vposledu i světský stát je živěn z duchovních zdrojů, které mu zprostředkuje živá církev svědectvím ve všech dimenzích své existence. Barthovi je jasné, že z živlu politiky není úniku. Vystoupit z něho znamená zetlít. Takové zmarnění odpovědnosti by bylo hříchem. Nahrálo by v zápětí silám, které destruuují samo společenství, jež je založeno Kristovým dílem, a na němž mají účast občanská společnost i církevní komunity. Občanská společnost o tom sice ví jen matně, pokud vůbec, ale běda církvi, která by tuto hlubinně založenou komunikaci nevnímala anebo by jí vypověděla svou loajalitu.

To nás vede zpět k základní otázce: Je křesťanská politika možná, a lze ji uskutečňovat jen prostřednictvím jmenovitě křesťanských stran? Jsou to vlastně dvě otázky. A na obě lze většinou slyšet záporné odpovědi. Je možná i kladná odpověď?

U obhájců, jimiž jsou především sami nositelé tzv. křesťanské politické aktivity, ať u nás či v zahraničí, můžeme nejčastěji slyšet argument, že křesťanská politická strana usiluje o to uskutečňovat ty hodnoty, o něž se křesťanství opírá. Mezi ně patří údajně úcta k jednotlivci, tolerance, ochrana tradičních přirozených společenství jako jsou rodina, obec, a další komunity humanitního zaměření, respektování svobody, která však zároveň ví o odpovědném chování vůči sobě, nejbližším i vůči celku. Nebudeme mít patrně problémy, pokud tyto hodnoty vztáhneme na své chování v občanském

<sup>2</sup> Sr. protireformační patent Ferdinanda II. z července 1927.

<sup>3</sup> K. Barth: *Rechtfertigung und Recht: Christengemeinde und Bürgergemeinde*, in: *Theologische Studien*, Zürich, 1944, II. vyd. samostatně 1970. Přeložil do češtiny J. B. Souček pod názvem *Obec křesťanská a občanská*, Praha, 1947.

životě. Zde se snad smíme dovolat i u těch, kteří nejsou členy církvi. Patrně všem lidem dobré vůle jsou tyto principy přijatelné. Problém nastává, pokud se jich dovolává politická strana, která je samotným faktem, že se organizuje k dosažení politických cílů, vtažena na **mocenské kolbiště**. Politický boj, a to i ten, který je veden rytířskými zbraněmi a nepostrádá minimální míru politické kultury, je zacílen na to, získat mocenskou pozici. A to docela konkrétně znamená, v případě úspěchu, určovat do značné míry, anebo alespoň spoluurčovat, jaké mocenské a represivní složky bude daná společnost mít k dispozici. Každá politická strana, a tedy i ta, která si říká křesťanská, se účastní boje o moc. To přece ví předem, s tím musí počítat. A zároveň musí vědět, že ten, kdo byl nejvěrnější Boží svědek, ten, kdo svými slovy i činy zrcadlil nejčistší Boží vůli, je v zápase o nápravu lidských věcí utracen, troskotá, je ukřižován a umírá jako vyvržený za hradbami obce. Křesťanský politik si musí být vědom tohoto tragického dilematu, který pro výkon politiky zeje i dnes v příběhu Ježíšově jako černá díra. Může tzv. křesťanská strana vůbec pomyslet na úspěch, na vítězství, když to vlastně znamená účast na moci, která přinucuje, ovládá, manipuluje a ve svých nejhorších alternativách drtí a žene do záhuby? Hitlerovské *Gott mit uns* a všechny despotie minulosti, které se ideologicky přioděly do andělské řízy a pod ní třímaly meč, jsou varováním.

Křesťanskou politiku lze dělat jen tak, že prolézáme na každém kroku příslovečným uchem jehly a ještě s dvojitým velbloudím hrbem, že jdeme po úzké cestě, kde nelze kličkovat, a podél na obou stranách je hluboká voda či oheň a jen vpředu, na jejím konci, leží město, které dostáváme za dědictví (sr. 2 Ezd 7, 6–9).

Opustíme-li rovinu metafor, znamená to, že o křesťanskou politiku nemůže jít jaksi samozřejmě jen proto, že se k ní jmenovitě hlásíme. Představa, že jen křesťanští politici uskutečňují tzv. křesťanské hodnoty, je mylná. Vývěsní firma ještě nezaručuje původ a kvalitu zboží. Zde platí, že Hospodin si může i z kamení vzbudit syny Abrahámovy. I těm, kdo se jmenovitě ke křesťanství nehlásí a v žádné církvi nejsou, může být dáno v určité konkrétní věci zastávat stanovisko, které je biblické pravdě bližší, než ti, kdo si ji osobivým způsobem přivlastňují. Nejsme jako křesťané vlastníky pravdy. Nikdo nemá vůči ní privilegované postavení. To platí v osobním životě, i v životě občanském. To platí o církvi i o politické straně. Boží Duch věje kam chce.

Tak proč ještě ‚křesťanská‘ strana? Jaký to má smysl? Není to rouhání? Formuluji si to pro sebe tak, (a to byl také důvod, proč jsem přijal v prvních senátních volbách podporu Křesťanské demokratické unie, ČSL) že přívlastek ‚křesťanská‘ dává signál ostatním stranám a občanům: My se vědomě

stavíme pod normu Písma, která zvěstuje pravdu nad všemi lidskými institucemi. K ní je se možno — husovskys — odvolat proti všem pokusům přivlastnit si ji. Vystavujeme se veřejně kritice, zda jsme se při uskutečňování svého programu dali touto pravdou vést. Jsme otevřeni dialogu se všemi, protože jsme si vědomi, že Bůh nestraní ani osobám, ani politickým stranám, i kdyby nesly křesťanské pojmenování. Jde mu o to, aby všichni byli zachráněni. A na tomto díle záchrany a účasti na pravém životě, který je obsahem Boží spravedlnosti, chceme se podílet s druhými občany i politickými subjekty. To nás zároveň zavazuje k tomu, abychom podíl na moci a každý krok v jejím okrsku konali se svrchovanou obezřetností, aby moc zůstávala napořád pod bdělou kontrolou všech, protože se může za jistých okolností stát také ohrožením všech.

V naší konkrétní situaci dnes to znamená, že křesťanský politik musí vzít vážně na vědomí přítomnost křesťanů všech konfesí v **ostatních** politických stranách. Víme přece, že KDS se rozpustila v ODS. V sociální demokracii se ustavila křesťanská platforma.<sup>4</sup> Podobně jako před časem politické strany západní Evropy pochopily, že je třeba zrušit monopol Zelených a přejaly i do svých programů ekologickou problematiku, není dnes ani KDU-ČSL v monopolním postavení. Navíc, a to je nejpodstatnější, bude v nejbližší budoucnosti rozhodovat to, jaký duch převládne v jejich řadách. Zatím, z historicky známých důvodů, je to strana povětšinou jedné konfese. Je to strana s širokým katolickým zázemím. Jestliže však již v těchto letech, a o to více v příštím století, má naději oslovit nejširší spektrum lidí jen **ekumenicky** orientované křesťanství, politicky přitažlivá se může stát křesťanská strana jen tehdy, když v ní bude možný dialog všech konfesí. Konkrétně: KDU-ČSL musí převzít nejnosnější tradice katolické sociální nauky a přivést je do rozhovorů s nejsilnějšími tradicemi protestantismu světového i českého. To pomám přínos, který snad bude možno čekat i od českého pravoslaví, které žije už po dlouhá desetiletí v oblasti střední Evropy, tak hluboce poznamenané osvícenstvím, modernismem i postmodernou. Český evangelík může do politických úvah i rozhodování KDU-ČSL vnést právě onen vytříbený a dějinami mnohokrát prověřený smysl pro autoritu pravdy, kterou nelze sevřít do žádných institučních vazeb a myšlenkových struktur, ale k níž jsme právě proto vázáni silnější lojalitou, než k prchavým stranickým zájmům. Takto konfesně pluralitní politická strana bude schopna přijímat i podněty těch, kteří, ač nespjati s žádnými církvemi, váží si přesto mravních a duchovních principů, které vtiskují politické straně pečeť odpovědného správce veřejných zále-

<sup>4</sup> Iniciátorem je senátor, doc. Dr. K. Floss.

---

žitostí. V duchovních důrazech a principech, jež vzešly z vatikánského koncilního sněmování v šedesátých letech, je uložen dosud ne plně využitý potenciál pro ekumenicky pojatou křesťanskou politiku pro naše časy. Bez žárlivé osobivosti, že jen ona sama je výlučnou opečovatelkou toho, co křesťanství v politice přináší, ve vstřícné otevřenosti vůči svým partnerům navenek, i vůči svým různorodě konfesně orientovaným členům dovnitř, může KDU-ČSL v české společnosti vykonat dílo, které jí po zásluze přinese úctu i politický prospěch.